

Державна наукова установа
«Інститут інформації, безпеки і права
Національної академії правових наук України»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор ДНУ ПБП НАПрН
України

В. Пилипчук

«04» вересня 2024 р.

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

підготовки аспірантів із спеціальності 081 «Право»

Укладач: Радзієвська О.Г.,
кандидат юридичних наук,
старший дослідник

Схвалено Вченою радою
ДНУ ПБП НАПрН України
Протокол № 9 від 04.09.2024

Київ, 2024

З М І С Т

1.	ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	3
2.	МЕТА І ЗАВДАННЯ КРЕДИТНОГО МОДУЛЯ.....	5
3.	ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ	7
4.	ЗМІСТ ПРАКТИКИ	9
5.	ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ	11
6.	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ АСПРАНТА	11
7.	ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ.....	14
8.	РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	15

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Загальні показники	Характеристика кредитного модуля
Галузь знань: 08 «Право»	Назва дисципліни, до якої належить кредитний модуль: «Науково-педагогічна практика»	Форма навчання: «Заочна»
Спеціальність: 081 «Право»	Кількість кредитів ECTS « 4 »	Статус кредитного модуля «I Обов'язкова компонента»
-	-	Цикл, до якого належить кредитний модуль: «Практична підготовка»
-	-	Рік підготовки: «2024-2025 н.р.»
Ступень вищої освіти: «Доктор філософії»	Загальна кількість годин « 120 »	Практичні: «40 год.»
		Самостійна робота аспіранта: «80 год.»
		Вид та форма семестрового контролю: «Залік»

Науково-педагогічна практика є невід'ємною складовою підготовки здобувачів освіти на третьому освітньо-науковому рівні доктора філософії в галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право» та віднесена до обов'язкової компоненти Освітньо-наукової програми «Право» підготовки докторів філософії (PhD) в Державній науковій установі «Інститут інформації безпеки і права Національної академії правових наук України».

У системі вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні науково-педагогічна практика є одним з етапів професійної підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії до дослідницької і науково-педагогічної діяльності, який має за мету сформувати професійно-педагогічні компетентності щодо здійснення освітнього процесу у закладах вищої освіти майбутніми спеціалістами та дослідницькі навички.

Практика забезпечує поєднання теоретичної підготовки майбутніх дослідників, викладачів з їх практичною педагогічною діяльністю в умовах вищих навчальних закладів, сприяє формуванню творчого відношення до педагогічної діяльності, визначає ступінь його практичної підготовки та рівень педагогічної майстерності. Крім того, сприяє закріпленню психолого-педагогічних та методичних знань з дидактики вищої школи, теорії виховання, загальної, вікової та педагогічної психології та інших фахових дисциплін.

Пререквізити: Для вивчення курсу аспіранти потребують базових знань з філософії та методології науки.

Науково-педагогічна практика проходить на базі вищих навчальних закладів – партнерів Інституту.

Проходження практики передбачено на другому році навчання (4 семестр), упродовж 4 тижнів. Загальним обсягом 4 кредити ЄКТС (120 годин). Форми підсумкового контролю: залік.

2. Мета і завдання кредитного модуля

Метою кредитного модуля «Науково-педагогічна практика» є створення умов для формування у здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здатності розв'язувати комплексні завдання професійної і дослідницько-інноваційної діяльності на міждисциплінарному рівні у взаємозв'язку педагогіки, психології і науки у сфері права, що передбачає набуття загальних і фахових компетентностей викладача-дослідника, здатного забезпечити якість навчально-методичного забезпечення, ефективність викладання і навчальної комунікації на засадах професійної етики з учасниками освітнього процесу у закладах вищої освіти і професійних спільнотах.

Завданням кредитного модуля «Науково-педагогічна практика» є формування загальних та фахових компетентностей викладача-дослідника, здатного забезпечити якість навчально-методичного забезпечення, ефективність викладання і навчальної комунікації на засадах дотримання професійної етики з учасниками освітнього процесу та у професійних спільнотах.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми навчальна дисципліна спрямована на формування таких **програмних компетентностей**:

Інтегральна компетентність (ІК) полягає у: здатності продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері права, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності (ЗК) зумовлюють:

ЗК02. Здатність розробляти наукові проекти та управляти ними.

ЗК03. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

ЗК04. Здатність усно і письмово презентувати результати власного наукового дослідження українською та іноземною мовами, глибоко розуміти іншомовні наукові та професійні тексти за напрямом досліджень.

Спеціальні(фахові) компетентності (СК):

СК03. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті та проектах правничої освіти у системі освіти дорослих.

СК04. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності.

СК06. Здатність здійснювати експертну діяльність у сфері права.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми навчальна дисципліна спрямована на формування таких **програмних результатів навчання**:

ПРН02. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми права державною та

іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

ПРН08. Розробляти, реалізовувати та здійснювати управління науковими та інноваційними проектами, які дають можливість створювати законопроектну та правозастосовну практику і розв'язувати значущі наукові та прикладні правові проблеми з урахуванням етичних, соціально-управлінських, соціально-економічних, екологічних та духовно-культурних аспектів, забезпечувати реєстрацію прав інтелектуальної власності щодо наукових результатів.

ПРН09. Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері права на різних рівнях вищої освіти, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, застосувати ефективні методики викладання навчальних дисциплін.

ПРН10. Готувати правові висновки, пропозиції та рекомендації за результатами правового дослідження.

Після проходження практики аспіранти мають

знати:

- основні форми організації і основи планування освітнього процесу у закладах вищої освіти;
- дидактичні принципи проведення всіх видів навчальних занять у закладах вищої освіти;
- документи, що регламентують і відображують зміст освіти у вищій школі;
- сучасні форми і методи здійснення освітнього процесу, скерованого на формування компетентностей здобувачів вищої освіти;
- форми і методи контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти;
- види навчально-методичного забезпечення освітнього процесу і вимоги до них;
- форми і методи виховної (позааудиторної, профорієнтаційної) роботи з молоддю.

уміти:

- розв'язувати комплексні завдання професійної і дослідницько-інноваційної діяльності на міждисциплінарному рівні у взаємозв'язку педагогіки, психології і науки у сфері права
- визначати мету і завдання різних видів навчальних занять, добирати відповідний зміст, форми, методи і засоби освітньої взаємодії зі здобувачами вищої освіти за спеціальністю 081 «Право»;
- застосовувати різні форми і методи освітньої взаємодії, враховуючи специфіку спеціальності і рівень освіти;
- застосовувати сучасні освітні технології, зокрема, інформаційно-комунікаційні та інтерактивні;
- розробляти навчально-методичні матеріали до курсу, що викладається;
- здійснювати контроль знань і умінь здобувачів вищої освіти;
- організовувати різні форми виховної (позааудиторної, профорієнтаційної) роботи з молоддю.

3. Організація проведення практики

Відповідно до освітньо-наукової програми підготовки аспірантів та навчальних планів науково-педагогічна практика проводиться для аспірантів другого року навчання у 4 семестрі. Обсяг практики становить 4 кредити ЄКТС (120 год.).

Проведення науково-педагогічної практики передбачає три етапи:

- початковий (орієнтовний обсяг становить не менше 1,5 кредиту ЄКТС);
- основний (орієнтовний обсяг становить не менше 2 кредитів ЄКТС);
- заключний (орієнтовний обсяг становить не менше 0,5 кредиту ЄКТС).

На початковому етапі практикант має: з'ясувати функції, мету, завдання практики; скласти індивідуальний план проходження практики; ознайомитися з організаційною, навчально-методичною та науковою роботою закладу освіти (кафедри), нормативно-правовою базою, що регламентує організацію освітнього процесу в Університеті; відвідати заняття провідних викладачів кафедри і факультету.

На основному етапі практики практикант має :

- укласти розгорнуті план-конспекти занять, обговорити їх з науковим керівником/керівником практики від бази проведення практики;
- підготувати необхідні методичні та дидактичні матеріали, технології для проведення занять;
- провести на належному науково-методичному рівні заняття згідно індивідуального плану;
- організувати та провести для студентів захід виховного (позааудиторного, профорієнтаційного) спрямування, засідання наукового гуртка/проблемної групи;
- взяти участь у засіданнях кафедри, наукових семінарах (конференціях).

На заключному етапі практикант має:

- підготувати звітні матеріали за підсумками проходження практики і надати керівнику практики з метою перевірки та оцінювання;
- захистити результати практики у встановленому порядку.

Організатором та базою проходження практики є вищий навчальний заклад, з яким Інститут має договір про співробітництво, або інший вищий навчальний заклад, вибраний аспірантом.

Для аспірантів, які займаються науково-педагогічною діяльністю, працюють на посаді науково-педагогічних працівників та мають педагогічний стаж практика може бути перезарахована (за умови надання довідки з місця роботи).

Загальне керівництво науково-педагогічною практикою аспіранта покладено на відповідальну особу, призначену установою, де проходить практика.

Керівник практики від Інституту узгоджує організаційні питання проведення практики, готує наказ про проведення науково-педагогічної практики аспірантів.

Безпосереднє керівництво науково-педагогічною практикою, науково-методичне консультування та контроль за проходженням практики аспіранта здійснює науковий керівник/керівник практики від бази практики, який:

- добирає тематику занять та академічні групи для проведення педагогічної практики;
- надає методичну допомогу практиканту у плануванні та організації навчальної взаємодії;
- контролює роботу аспіранта, відвідує його заняття та інші види роботи зі студентами, здійснює заходи щодо усунення недоліків у організації практики;
- оцінює роботу аспіранта і готує відгук про його роботу під час проходження практики.
- здійснює науково-педагогічне і методичне консультування аспіранта з питань:
  - навчально-методичного забезпечення проведення залікових занять, зокрема, використання сучасних освітніх технологій;
  - підготовки і проведення заходу виховного (профорієнтаційного) спрямування, позааудиторного заняття зі студентами;
  - оформлення документації.

4. Зміст практики

Зміст науково-педагогічної практики аспірантів узгоджений з напрямками діяльності науково-педагогічного працівника і включає навчальну, методичну, наукову та організаційну роботу.

Навчальна робота аспіранта включає:

- підготовку та проведення на належному рівні лекції та/або практичного заняття у присутності керівника практики;
- підбір і використання сучасних наочних матеріалів в процесі проведення занять (презентації, відеофільми, віртуальні екскурсії, тощо);
- розробку і використання на заняттях інтерактивних форм роботи зі студентами, інших технологій навчання.

Методична робота аспіранта включає:

- ознайомлення з організацією навчальної та методичної роботи кафедри/факультету;
  - ознайомлення з освітньою програмою та робочим навчальним планом спеціальності;
  - ознайомлення з навчально-методичним комплексом дисципліни (навчальна програма дисципліни, робоча програма навчальної дисципліни, теми і плани лекцій, практичних, семінарських, завдання для самостійної роботи, засоби контролю знань (для поточного і підсумкового контролю));
  - ознайомлення з матеріалами методичного забезпечення вивчення навчальної дисципліни (підручники, навчальні посібники, тексти лекцій);
  - інструктивно-методичні матеріали до практичних занять, самостійної роботи;
  - ознайомлення з тематикою курсових та кваліфікаційних робіт, інструктивно-методичними матеріалами до їх виконання і захисту;
  - відвідування занять (лекцій, практичних, індивідуальних занять) провідних фахівців закладу освіти, інших аспірантів та їх педагогічний аналіз;
  - підбір і підготовку наочного матеріалу (презентацій, таблиць, малюнків, схем, препаратів, карток тощо);
  - розробку завдань для поточного контролю знань студентів (тестів, запитань з повною відповіддю тощо);
  - участь у методичній роботі кафедри;
  - участь у вебінарах, скайп-конференціях, інтернет-конференціях освітнього спрямування за допомогою мережі Інтернет.
- Науково-педагогічна робота аспіранта включає такі види діяльності (вибір узгоджується з керівником практики):*
- участь у роботі кафедри;
  - участь у проведенні наукових семінарів, конференцій, круглих столів кафедри, факультету, Університету;

- участь у залученні студентів до наукової роботи, підготовці та проведенні засідання студентського наукового гуртка/товариства/проблемної групи, конкурсу студентських наукових робіт;

- проведення моніторингового дослідження освітньої тематики.

Організаційна робота аспіранта включає (один захід за вибором аспіранта):

- знайомство з системою виховної роботи Університету і факультету; проведення виховного заходу зі студентами академгрупи. Тематика виховних заходів узгоджується із планом виховної роботи кураторів академгруп відповідних кафедр;

- розробку змісту і проведення тематичних екскурсій для студентів у музеях Університету;

- підготовку і проведення профорієнтаційного заходу згідно плану роботи кафедри (факультету);

- підготовку і проведення зі студентами заходу культурно-спортивного спрямування згідно плану роботи факультету.

5. Форми та методи контролю. Підведення підсумків практики

До захисту практики здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії подається індивідуальний план проходження практики; відгук-характеристика керівника практики від установи та звіт про проходження практики.

Документація подається керівнику практики у відділ аспірантури Інституту у строки згідно з затвердженим планом роботи.

До захисту практики допускаються здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії, які у повному обсязі виконали індивідуальний план практики і надали пакет документів, передбачених Програмою.

Результати практики та її захист оцінюються на підставі наданих звітних документів, а також висновків, які відображені у відгуку-характеристиці керівника практики.

5.5. Підсумковий контроль з науково-педагогічної практики відбувається у формі диференційованого заліку. При визначенні підсумкової оцінки враховуються результати оцінювання з усіх видів робіт (навчальної, методичної, організаційної), передбачених програмою практики.

6. Критерії оцінювання роботи аспіранта

Критерієм оцінювання роботи аспіранта під час проходження ним науково-педагогічної практики є рівень його науково-методичної підготовки, сформованості системи професійно-педагогічних умінь і навичок у дослідницько-інноваційній та викладацько-педагогічній діяльності.

Рівень науково-методичної підготовки включає:

- всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни;
- здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у науково-дослідній роботі, презентування результатів опанування навчальної дисципліни в авторських наукових, науково-популярних публікаціях, методичних розробках;
- знання методики викладання фахових дисциплін;
- знання теоретичних основ планування освітнього процесу, обліку та контролю знань та умінь студентів у закладі вищої освіти;
- знання нормативно-правової та службової документації, уміння працювати з науковими першоджерелами для вирішення завдань практики;
- обґрунтованість планування видів навчальних занять: усвідомлення освітніх цілей і завдань; доцільність змісту, форм і методів роботи зі студентами; творча інтерпретація інноваційних педагогічних технологій;
- оформлення методичних розробок занять і виховних заходів відповідно до дидактичних вимог;
- уміння цілеспрямовано спостерігати та аналізувати різні форми навчально-виховної роботи зі студентами;

- ґрунтовність самоаналізу (власної педагогічної діяльності) та аналізу роботи колег.

Рівень сформованості системи професійно-педагогічних умінь і якість викладацько-педагогічної діяльності аспіранта включає:

- відповідність лекційних, практичних, семінарських, індивідуальних занять сучасним дидактичним вимогам до навчальних занять у закладах вищої освіти;

- володіння методикою організації та проведення різних видів діяльності зі студентами;

- ефективність застосування та творча інтерпретація інноваційних педагогічних технологій;

- якість підготовки, організації і проведення заходу виховного (профорієнтаційного) спрямування.

Оцінка за шкалами ECTS, стобаловою, розширеною	Критерії оцінювання	Рівень досягнень здобувача
<p style="text-align: center;">А 95-100 балів ВІДМІННО</p>	<p>– всі завдання практики виконано в повному обсязі, володіє методологією наукового пізнання, творчої професійної діяльності, уміє застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань. Виявлено вміння аспіранта застосовувати і творчо використовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами педагогічної діяльності. Виявлено вміння проводити лекційні та практичні заняття із застосуванням інноваційних технологій педагогічної діяльності, будувати стосунки зі студентами та викладачами. Також продемонстровано активність та ініціативність у підготовці та проведенні занять зі студентами. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи.</p>	<p style="text-align: center;">ВИСОКИЙ</p>

<p>В 85-94 балів ДУЖЕ ДОБРЕ</p>	<p>- завдання виконано правильно, але недостатньо повно. Володіє методологією наукового пізнання, творчої професійної діяльності, не повною мірою уміє застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань. Виявлено вміння аспіранта застосовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами педагогічної діяльності. Виявлено вміння проводити лекційні та практичні заняття, але заняття шаблонні, не виявлено творчого, індивідуального підходу. Виявлено вміння встановлювати контакт зі студентами та викладачами. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи.</p>	<p>ВИСОКИЙ</p>
<p>С 75-84 балів ДОБРЕ</p>	<p>– завдання практики виконано, але не є повним, в ході виконання завдань, зокрема підготовка до занять, допускалися незначні помилки. Виявлено вміння проводити лекційні та практичні заняття, але заняття шаблонні. Не повною мірою володіє методологією наукового пізнання, творчої професійної діяльності, уміє застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань. Звітну документацію оформлено згідно вимог.</p>	<p>ДОСТАТНІЙ</p>
<p>D 65-74 балів ЗАДОВІЛЬНО</p>	<p>– завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Погано володіє методологією наукового пізнання, творчої професійної діяльності, не</p>	<p>ЗАДОВІЛЬНИЙ</p>

	повною мірою вміє застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань. Звітна документація є недооформленою або оформлена з помилками.	
Е 60-64 балів ДОСТАТНЬО	– завдання виконано з помилками. Всі завдання практики виконувалися, але допущені неточності. Не повною мірою володіє методологією наукового пізнання, творчої професійної діяльності, вміння застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань обмежені. Документацію оформлено неповно, з помилками.	НИЗЬКИЙ
Ех 40-59 балів НЕЗАДОВІЛЬНО	– завдання не виконані. Виявлені проблеми встановлення контакту, не сформовані вміння проводити відповідні види педагогічної діяльності. Не володіє методологією наукового пізнання, творчої професійної діяльності, не має достатніх навичок застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань. Звітну документацію оформлено з помилками.	НЕЗАДОВІЛЬНО
Е 0-40 балів НЕПРИЙНЯТО	– завдання не виконані. Не сформовані вміння проводити відповідні види педагогічної діяльності. Не володіє методологією наукового пізнання, творчої професійної діяльності, не вміє застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань. Звітну документацію не оформлено.	

7. Орієнтовні питання до заліку

1. Педагогічне спілкування: визначення поняття, стилі, види, норми етики.
2. Загальні компетентності – базис вимог до викладача відповідно до чинного професійного стандарту.
3. Вимоги до знання предметної галузі викладача-дослідника.
4. Комунікація в системі «викладач – здобувач» у навчальному процесі, фокус-групі, в позааудиторній роботі та професійній спільноті.
5. Національні педагогічні школи: історія і сучасні тенденції.
6. Світові і національні наукові правничі школи.
7. Аксіологічний підхід у професійній діяльності викладача.
8. Особистісний підхід, персоніфікація академічного прогресу викладача юридичних дисциплін.
9. Професійна спрямованість особистості викладача юридичних дисциплін.
10. Профілі викладача-дослідника в контексті творення іміджу і репутації закладу освіти.
11. Е-образ і резюме викладача закладу освіти відповідно до чинних ліцензійних умов провадження освітньої діяльності.
12. Ключові аспекти розроблення структури і змісту освітньої програми у галузі права.
13. Система внутрішнього забезпечення якості освіти у закладі освіти.
14. Навчальна програма, робоча навчальна програма, силабус.
15. Елементи навчально-методичного забезпечення дисципліни.
16. Підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників: види, форми, вимоги до документів про результати підвищення кваліфікації.
17. Змішане навчання: сильні сторони і виклики.
18. Міждисциплінарний підхід у викладанні юридичних дисциплін.
19. Лекційне заняття, види лекцій, структура, види і вимоги до змісту лекції.
20. Семінарське (практичне) заняття. Структура, види, вимоги до підготовки, ходу проведення.
21. Мотивація здобувача до активної навчально-пізнавальної і самостійної науково-пошукової роботи.
22. Академічна доброчесність і усвідомлена відповідальність учасників освітнього процесу у закладах освіти.
23. Інформаційно-комунікаційні технології у викладанні юридичних дисциплін.
24. Новації і традиції оцінювання навчальних досягнень здобувачів у закладах освіти.
25. Робота із здобувачем з особливими освітніми потребами.

8. Рекомендована література

Основна:

1. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / [редкол. вид.: Тацій В. Я. та ін.] ; Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. Т. 20 : Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія / [Авдєєва Г. К. та ін. ; редкол.: В. Ю. Шепітько (голова) та ін.]. 2018. 951 с.
2. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. К.: Центр навчальної літератури, 2020. 384 с.
3. Ворожбіт-Горбатюк, В. Чек-лист для «прокачування» робочої навчальної програми освітньої компоненти ОП у ЗВО. Grail of Science. 2022. № 20. С. 153–154. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.30.09.2022.031>
4. Забарна Н., Ковда Н. Інноваційна методика викладання юридичних дисциплін. Traекториâ Nauki = Path of Science. 2021. Vol. 7. No 11. – P. 1001-1008.
5. Марушкевич А.А. Педагогіка вищої школи. К.: Логос, 2019. 215 с.
6. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи. К.: НПУ, 2018. 267 с.
7. Хижняк, І., Ворожбіт-Горбатюк, В. Міжуніверситетське науково-дослідницьке середовище в підготовці докторів філософії освітньої галузі. Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти. 2022. 1(17), 5–17. URL: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.17.2022.259904>
8. Шепітько В. Ю., Коновалова В. О. Юридична психологія: підручник. 3-тє вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2019. 288 с.

Додаткова:

1. An International Perspective on Contemporary Developments in Victimology / ed. by J. Joseph, S. Jergenson. New York : Springer International Publishing, 2020. 339 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-41622-5>
2. Leah E. Daigle, Lisa R. Muftic. Victimology: A Comprehensive Approach. 2nd Edition. Newbury Park, California: SAGE Publications, Inc, 2019. 432 p.
3. Psychological Science and the Law / ed. by N. Brewer, A. Bradfield Douglass. New York : The Guilford Press, 2019. 459 p.
4. Біляковська О.О., Мицишин І.Я., Цюра С.Б. Дидактика вищої школи: навч. посібн. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 360 с.
5. Кагановська Т. Є. Організаційно-правове забезпечення права на здобуття (вищої юридичної) освіти в умовах загальнодержавного карантину. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «ПРАВО». Випуск 29, 2020. С. 22-28.
6. Кацавець Р. С. Психологія особистості: навч. посібник. Київ: Алерта, 2021. 134 с.
7. Левченко Т.І. Європейська освіта: конвергенція та дивергенція. Вінниця, 2007. 231 с.

8. Навчальний посібник з дисципліни «Педагогіка вищої школи». Уклад. А.В. Лисенко. Полтава: ПолтНТУ, 2018. 102с.
9. Навчання через дослідження: дизайн розроблення і презентування результатів науково-дослідницької роботи : метод. рек. для самот. роботи здобувачів другого (магістер.) і третього (освіт.-наук.) рівнів вищ. освіти, галузь знань 01 Освіта / Педагогіка / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; уклад.: В. Ворожбіт-Горбатюк, Т. Довженко, О. Іонова, І. Єсьман, Л. Ткаченко. Харків : [б. в.], 2022. 27 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/8067>
10. Реформування юридичної освіти: виклики часу. Збірник статей до ювілею доктора юридичних наук, професора Наталії Семенівни Кузнецової. Відп. ред. О.В. Кохановська та О.О. Кот. К.: ПрАТ «Юридична практика», 2019. 528 с.
14. Смокович М. Юридична освіта в умовах дистанційного навчання [Електронний ресурс]. Підприємництво, господарство і право : науково-практичний господарсько-правовий журнал. 2021/1. № 2. С. 181-184.
15. Ткаченко В. В. Виклики глобалізації та їх вплив на юридичну освіту. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 3. 2021. С. 40-44.
16. Топчій О. В. Науково-методичне забезпечення освітнього процесу у вищому юридичному навчальному закладі. Військова освіта. 2017. № 1. С. 173–182.

Інформаційні ресурси:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. Верховна Рада України: оф. вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
2. Міністерство освіти і науки України: офіційний вебсайт. URL: <http://www.mon.gov.ua>
3. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти»: Міністерство освіти і науки України: офіційний вебсайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-standart-na-grupu-profesij-vikladachi-zakladiv-vishoyi-osviti>